

УДК 378.22.013

DOI: 10.32342/2522-4115-2023-2-26-5

Н.В. ДЕРСТУГАНОВА,
*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом,
Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)*

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ В ОБ'ЄКТИВІ СУЧАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

У статті розглянуто сучасні підходи вітчизняних та закордонних науковців до визначення актуальних загальних компетентностей при підготовці здобувачів ступеня доктора філософії.

У сучасному суспільстві роль науки дедалі зростає. Завдяки науці світ швидко змінюється, а з ним змінюються й вимоги, що висуваються до фахівців. Проблема ідентифікації та формування важливих компетентностей, якими потрібно оволодіти майбутнім докторам PhD під час навчання за освітньо-науковою програмою, є однією з нагальних не тільки для освітян, а й для суспільства в цілому. Розвиток трансверсальних компетентностей надає майбутньому науковцю універсальності та відкриває можливості для реалізації своїх проєктів як в академічній, так і в неакадемічній царині, дає змогу повніше реалізуватися у громадському, політичному, економічному та особистому житті.

Розглянуті наукові доробки щодо центрального вектора нашого дослідження переконують у наявності різних підходів до визначення досліджуваних компетентностей. Ученими презентовано різні за кількістю та складом кластери таких компетентностей. Встановлено, що при визначенні актуальних компетентностей у контексті підготовки здобувачів ступеня доктора філософії дослідники не завжди використовують найменуваннями компетентностей, окреслених у Переліку загальних компетентностей, визначених за результатами проєкту Tuning, який рекомендовано використовувати при розробці профілів ступеневих програм та стандартів вищої освіти, унаслідок чого виникає необхідність уточнення змістового навантаження деяких дефініцій та конструктів, обраних ученими.

Узагальнюючи наведені підходи науковців, зазначимо, що частіше за все дослідниками акцентовано на необхідності розвитку самостійності, здатності генерувати нові ідеї, навичках використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатності спілкуватися рідною мовою як усно, так письмово, ініціативності, здатності працювати автономно, професійній мобільності.

З'ясовано, що компетентності, до яких прикута увага сучасних дослідників як до найважливіших, не перебувають у стані протиріччя між собою та не виключають одна одну, їх можна розглядати як такі, що доповнюють одна одну та навіть залежать одна від одної.

Ключові слова: загальні компетентності, трансверсальні компетентності, здатність, доктор філософії, здобувач PhD.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві роль науки дедалі зростає. Наука стає своєрідним ідентифікатором розвитку суспільства, гарантом його сталого розвитку, рушійною силою швидких змін у всіх сферах діяльності людства. Завдяки науці світ швидко змінюється, а з ним змінюються й вимоги, що висуваються до фахівців. Проблема визначення важливих компетентностей, якими потрібно оволодіти працівникам, стала однією з нагальних не тільки для освітян, а й для роботодавців, бізнесменів, політиків. Численні масштабні міжнародні дослідження довели значущість розвитку загальних компетентностей для успішної реалізації у будь-якій царині суспільної діяльності.

Дослідження загальних компетентностей неодноразово поставало як предмет наукового осмислення. Існують численні підходи до визначення актуального переліку загальних компетентностей для різних професій та рівнів освіти. Одним із найбільш відомих, що вико-

ристовується як орієнтир, є Перелік загальних компетентностей, визначений за результатами проекту Tuning, що складається з тридцяти однієї компетентності, ранжування яких у списку відповідає їх значущості, визначеної широким колом залучених до проекту експертів.

Доведено, що загальні компетентності взаємопов'язані між собою, можуть із часом втрачати свою значущість чи, навпаки, ставати актуальнішими.

Стрімкий розвиток сучасного суспільства потребує постійного дослідження нових важливих знань, навичок, умінь, необхідних висококваліфікованому фахівцю, та усебічного аналізу визначених загальних компетентностей, у тому числі й у контексті їх значущості та актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасному вітчизняному науковому дискурсі проблему підготовки майбутніх докторів філософії актуалізовано у працях таких науковців, як Ю. Бойчук, А. Боярська-Хоменко, Н. Волкова, О. Друганова, С. Золотухіна, Н. Коляда, О. Кривильова, А. Кузьменко, В. Меньяло, В. Муромець, Л. Рибалко, О. Семенова, А. Удовенко, В. Ушмарова, О. Фаст, І. Хижняк, В. Юань, І. Ткаченко, В. Ягупов, А. Яцишин та ін.

Значну увагу питанню підготовки майбутніх докторів PhD приділено закордонними вченими Д. Орсіні, С. Даруб, Х. Макослейн, Н. Стедман, М. Апарісіо, Н. Аккуме, Д. Джексон, Ф. Макао, С. Райнхарт.

Аналіз джерельної бази свідчить, що останнім часом проблема підготовки майбутніх докторів філософії поставала як предмет багатьох досліджень, проте питання визначення актуальних компетентностей дотепер залишається дискусійним.

Формулювання мети. Мета статті полягає в аналізі сучасних підходів вітчизняних та закордонних науковців щодо визначення актуальних загальних компетентностей при підготовці здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Значущість розвитку загальних компетентностей не викликає сумнівів. Проблема ідентифікації та формування важливих компетентностей, якими потрібно оволодіти майбутнім докторам філософії під час навчання за освітньо-науковою програмою, є однією з нагальних не тільки для освітян, а й для суспільства в цілому. Розвиток трансверсальних компетентностей надає майбутньому науковцеві універсальності та відкриває можливості для реалізації своїх проєктів як в академічній, так і в неакадемічній царині, допомагає успішніше реалізуватися в громадському, політичному, соціальному, економічному та особистому житті.

«На сучасному етапі трансформації національної освітньої системи, – вважає Ж. Чернякова, – велика увага приділяється підготовці докторантів, кваліфікація яких на здобуття наукового ступеня оцінюється здатністю інноваційно розв'язувати наукові завдання, які є майбутнім потенціалом для досліджень» [Ж. Чернякова, 2021, с. 466]. Учена вважає, що майбутні доктори філософії «повинні довести свою здатність виконувати оригінальні та незалежні дослідження в межах наукової дисципліни або міждисциплінарної співпраці. Важливими якостями доктора філософії є індивідуальність, оригінальність, самостійність, автономність і відповідальність під час виконання комплексних проєктів, здатність працювати у команді, комунікабельність» [Ж. Чернякова, 2021, с. 466].

Згідно з позицією Н. Коляди, Н. Левченко, О. Заболотної, підготовка докторів філософії із соціальної роботи «спрямована на підготовку інтелектуального, інформованого, самоідентифікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого в суспільство фахівця, здатного продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної науково-педагогічної та дослідницько-інноваційної діяльності, демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності, академічну та професійну доброчесність, послідовну відданість розвитку нових ідей або процесів у передових контекстах професійної та наукової діяльності, володіння їх методологією; глибоко переосмислювати наявні та створювати нові цілісні знання, а також здатного до безперервного саморозвитку і самовдосконалення, розвитку професійної науково-педагогічної та дослідницько-інноваційної діяльності в галузі соціальної роботи» [Н. Коляда, Н. Левченко, О. Заболотна, 2021, с. 311].

А. Бержанір порушує питання формування творчої компетентності майбутніх докторів філософії як передумови їхньої інноваційної діяльності. Дослідник пропонує поняття «творча компетентність» розуміти як «здатність педагога до постійного пошуку і знаходження нового у царині педагогіки, прийняття нешаблонних варіантів рішень педагогічних ситуа-

цій і завдань, застосування оригінальних методів і прийомів під час освітнього процесу», додаючи, що «це створює підвалини для впровадження інноваційної діяльності як творчого процесу і результату творчої діяльності, яка разом із підвищенням ефективності навчання і виховання має за мету розвиток педагога як творчої особистості» [А. Бержанір, 2022, с. 220–221].

Значущість комунікативної компетентності у змісті та структурі професійної підготовки майбутніх докторів філософії зі спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» в умовах аспірантури обґрунтована Н. Волковою та О. Лебідь. Комунікативну компетентність викладача закладу вищої освіти учені визначають «як інтегральне особистісне утворення, яке забезпечує ефективність здійснення комунікації в системі професійних відносин та передбачає усвідомлене розуміння цінності комунікації для професійної діяльності викладача, опанування культури й технологій комунікацій, вербальних, невербальних і комп'ютерних засобів для збагачення комунікацій, оновлення власного комунікативного досвіду. Цей феномен визначає цілеспрямовану діяльність викладачів ЗВО щодо засвоєння комунікативних знань, пізнання самого себе як комунікативної особистості (своїх переваг і недоліків), усвідомлення етичних норм і правил взаємодії, здійснення експертизи власних комунікативних дій і прийнятих рішень, сформовану сукупність узагальнених комунікативних умінь та розвинутий емоційний інтелект» [Н.П. Волкова, О.В. Лебідь, 2020, с. 170].

Різним аспектам розвитку загальних компетентностей майбутніх докторів філософії приділено значну увагу І. Олійник, серед яких удосконалення культури наукової мови з метою підвищення рівня дослідницької компетентності [І.В. Олійник, 2021]; розвиток навичок самовдосконалення майбутніх докторів філософії у процесі формування дослідницької компетентності [І.В. Олійник, 2020].

«До майбутніх докторів філософії, – зазначає І. Олійник, – висуваються кардинально нові вимоги, що передбачають не лише наявність професійної компетентності, а й уміння здійснювати дослідницьку діяльність. Поряд із цим постає проблема ефективного планування та організації своєї праці, розподілу навантаження та управління персональною діяльністю. Саме тому технології, методи та прийоми самоменеджменту є ефективним інструментом, що може сформувати окреслені навички» [І.В. Олійник, 2020, с. 231–232].

Висвітленню шляхів удосконалення академічного мовлення здобувачів освітнього ступеня «доктор філософії» під час засвоєння дисципліни «Основи академічного мовлення» приділено увагу в дослідженні Ю. Короткової. «Після засвоєння цієї дисципліни, – вважає дослідниця, – в аспірантів / ад'юнктів мають бути сформовані такі компетентності: здатність ділового й академічного спілкування державною мовою на професійному рівні; здатність використовувати новітні інформаційні та комунікаційні технології; здатність кваліфіковано формулювати результати власних наукових досліджень; здатність фахово вести наукову та професійну дискусію за напрямом власного дослідження. До програмних результатів засвоєння дисципліни належить здатність усної та письмової презентації поточних і кінцевих результатів власного наукового дослідження, їх висвітлення під час наукових заходів та навчальних занять» [Ю.М. Короткова, 2021, с. 180].

Н. Торкут пропонує «до системи ключових компетенцій, яких має набути під час навчання майбутній доктор філософії, додати ще одну – соціокультурну». Учена вважає, що «доктор філософії, як випускник університету, на якого покладається місія плекати наступні покоління студентів і науковців, має бути насамперед людиною культури. Недооцінка ролі культурного компонента приховує серйозну загрозу: фахівець, що здобуває лише прагматично орієнтовані знання, не здатний виходити за межі вузької спеціалізації, а отже, й не спроможний стати представником інтелектуально-духовної еліти, яка має аналізувати проблеми суспільства, прогнозувати ризики і виробляти стратегії протистояння викликам» [Н.М. Торкут, 2017, с. 44–45].

Сутність професійної мобільності та її значення у процесі професійної підготовки майбутніх докторів філософії у педагогічних університетах досліджено В. Фрицюк та І. Герасимовою. Науковиці вважають, що доктори філософії «мають набути здатність до вирішення комплексних проблем в освітній галузі під час професійної або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань і професійної практики» [В. Фрицюк, І. Герасимова, 2020, с. 167–170].

О. Іванова також звертається до важливого питання розвитку здатностей, які впливають на мобільність вітчизняних науковців, їх інтеграцію до світового дослідницького простору. «Проблеми підготовки докторів філософії виявляють завдання, вирішення яких буде сприяти підвищенню її ефективності, а саме такі: максимальна мобільність аспірантів; орієнтація на спільні міжнародні проекти; залучення до програми підготовки докторів філософії закордонних фахівців, підвищення якості наукових досліджень, у тому числі публікація їх результатів в журналах з високим імпаکت-фактором та індексом цитування; можливість урахування наукових інтересів здобувачів за допомогою вибіркового дисциплін та можливості диференційованого підходу до реалізації педагогічної практики; варіативність терміну навчання в аспірантурі за умов різного ступеня готовності дисертації; оцінка здібностей до наукової творчості аспіранта на початку навчання та протягом освітньо-наукової програми» [О. Іванова, 2022, с. 42–43].

На думку О. Цокур та І. Рожелюк, «якість процесу та провідних результатів науково-дослідницької діяльності вимірюється, з одного боку, за критеріями їх наукової новизни, теоретичної значущості й практичної цінності, а з іншого – за критеріями самостійності, компетентності, незалежності й академічної доброчесності здобувачів третього (освітньо-наукового) й четвертого (наукового) рівнів вищої освіти» [О.С. Цокур, І.Я. Рожелюк, 2021, с. 163].

Голландськими вченими І. Валкс, Д. Сатрио, А. Рейтсма, К. Уолтерс, К. Дирикс, К. Беншоп і Д. Пайкрт порушуються важливі та доволі делікатні питання ментального здоров'я у контексті підготовки майбутніх докторів філософії. На підставі опитування, здійсненого компанією Nature (2019), було встановлено, що аспіранти працюють понад 40 годин щотижня і вважають баланс між роботою та особистим життям головною проблемою протягом усього свого аспірантського проекту. Крім того, академічний тиск, невизначеність і обсяг роботи також впливають на стан ментального здоров'я аспірантів. Аспіранти, які мають проблеми з ментальним здоров'ям, неохоче звертаються за допомогою, що пояснюється страхом стигматизації або страхом потенційного негативного впливу на їхню майбутню кар'єру. Дослідники зазначають, що впровадження контрольованих програм розвитку навичок дозволило покращити життя студентів, мінімізувати проблеми щодо ментального здоров'я, удосконалити соціальні та емоційні навички. План особистого розвитку, запропонований аспірантам, був орієнтований на турботу про їхнє особисте благополуччя, досягнення кращого розуміння власної мети в житті, усвідомлення власної ідентичності, осмислення того, як цінності та переконання впливають на внутрішню та зовнішню комунікацію, підвищення емоційної компетентності, інтеграцію знань в особисте та професійне життя, розвиток лідерських якостей, розпізнавання та керування етичними дилемами [I. Valks et al., 2023].

Як свідчать результати наукової розвідки нідерландських вчених, у процесі дослідницької підготовки майбутніх докторів філософії суттєва увага має приділятися розвитку загальних компетентностей як передумові не тільки успішної професійної та особистісної реалізації вчених, а й запоруці їх ментального здоров'я.

Привертає увагу науковий доробок китайських учених Ц. Цзя та Н. Юнг, в якому констатується, що «міжнародні аспіранти піддаються як академічним, так і культурним стресам», що мають негативний вплив на ментальне здоров'я майбутніх докторів філософії. За результатами дослідження вченими було виявлено десять академічних та акультуративних стресорів. «Академічні стресори включали: (1) високі очікування від керівників; (2) акцент на самодисципліні для аспірантів; (3) порівняння з однолітками в академічних колах; (4) труднощі зміни напрямів дослідження / навчальних дисциплін; (5) невизначеність щодо майбутньої кар'єри. Акультуративні стресори включали: (1) відмінності в політичному середовищі; (2) мовні бар'єри; (3) труднощі життя в Гонконзі; (4) обмежену соціальну взаємодію з іншими; (5) дискримінаційну поведінку місцевого населення» [J. Jia, N. Yeung, 2023].

Аналізуючи результати досліджень китайських учених, можна припустити, що значної кількості стресових ситуацій, які мають негативний вплив на професійну та особистісну реалізацію аспірантів, можна уникнути, а за необхідності – подолати, за умови формування відповідних загальних компетентностей, серед яких, наприклад, здатність спілкуватися другою мовою, здатність до адаптації та дій у новій ситуації, здатність працювати в міжнародному контексті тощо.

Цікаве дослідження наведено французькими науковцями А. Бран, Н. Лопес і М. Лафон, у якому випускниками PhD програм здійснено оцінку вимог до роботи. Випускникам PhD програм часто пропонують посади, які передбачають різноманітні робочі вимоги. Ви-

ходячи з теоретичних моделей вимог до роботи, випускники PhD можуть оцінювати ці вимоги як виклики, перешкоди чи загрози. Чим більше вони усвідомлюють навички, які вони розвинули під час навчання за своєю докторською програмою, тим більша ймовірність, що вони оцінюватимуть вимоги як виклики чи перешкоди, і тим менш імовірно, що вони оцінюватимуть їх як загрози. За результатами дослідження з'ясувалося, що більшість учасників оцінили вимоги до роботи або як виклики, або як перешкоди. Хоча деякі учасники повідомили про низьку обізнаність щодо конкретних навичок (наприклад, управління проектами), вони все ж висловили впевненість у своїй здатності впоратися з вимогами, що призвело до низької оцінки загроз. Це значною мірою сталося завдяки усвідомленню трансферабельних навичок (наприклад, здатності вчитися та адаптуватися), підтримуючи їх адаптивність до складних умов [A. Bran, N. Lopes, M. Lafon, 2023].

Отже, результати досліджень групи французьких учених ще раз підтвердили значущість загальних компетентностей, якими потрібно оволодіти майбутнім PhD під час навчання за освітньо-науковою програмою, для подальшої успішної побудови кар'єри та позитивного діяльнісного ставлення до життя в цілому.

Висновки. Вивчення наукових публікацій, у яких подано авторські підходи щодо центрального вектора нашого дослідження, переконали нас у наявності різних точок зору у визначенні переліку й змісту загальних компетентностей які, на думку вчених, є найбільш вагомими при підготовці здобувачів ступеня доктора філософії. Ученими презентовано різні за кількістю та складом кластери таких компетентностей.

З'ясовано, що, висловлюючи свою позицію, науковці не завжди користуються найменуваннями компетентностей, окреслених у Переліку загальних компетентностей, визначених за результатами проекту Tuning, який рекомендовано використовувати при розробці профілів ступеневих програм та стандартів вищої освіти, унаслідок чого виникає необхідність уточнення змістового навантаження деяких дефініцій та конструктів, обраних ученими.

Узагальнюючи наведені підходи науковців, зазначимо, що частіше за все акцентовано на необхідності розвитку самостійності, здатності генерувати нові ідеї, навичках використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатності спілкуватися рідною мовою як усно, так письмово, ініціативності, здатності працювати автономно, професійній мобільності.

Важливо, що компетентності, до яких прикута увага сучасних дослідників, не перебувають у стані протиріччя між собою та не виключають одна одну, їх можна розглядати як такі, що доповнюють одна одну та навіть залежать одна від одної. Наприклад, академічна мобільність не може розглядатися окремо від таких компетентностей, як знання та розуміння предметної області, розуміння професії, здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, навички використання інформаційних і комунікаційних технологій, здатність проведення досліджень на відповідному рівні, здатність до адаптації та дії в новій ситуації, здатність працювати в міжнародному контексті тощо.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в аналізі досліджень щодо проблеми формування загальних компетентності майбутніх докторів філософії.

Список використаної літератури

Бержанір, А. (2022). Формування творчої компетентності майбутніх докторів філософії як передумови їхньої інноваційної діяльності. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 1 (8), 215–222. doi: 10.31499/2618-0715.1(8).2022.262725.

Волкова, Н.П., Лебідь, О.В. (2020). Формування комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*, 2 (20), 168–180. doi: 10.32342/2522-4115-2020-2-20-19.

Іванова, О. (2022). Підготовка докторів філософії як складова неперервної освіти: проблеми та перспективи. *Новий Колегіум*, 1–2, 42–43. Відновлено з http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2022_1-2_11

Коляда, Н., Левченко, Н., Заболотна, О. (2021). Підготовка докторів філософії із соціальної роботи в Україні: перший досвід та перспективи розвитку. *Соціальна робота та соціальна освіта*, 2 (7), 308–321. doi: 10.31499/2618-0715.2 (7).2021.244872

Короткова, Ю.М. (2021) Удосконалення академічного мовлення здобувачів освітнього ступеня «доктор філософії». *Правовий часопис Донбасу*, 4 (77), 179–184. doi: 10.32366/2523-4269-2021-77-4-179-184

Мямлін, С.В. (2017) Удосконалення системи підготовки наукових кадрів. *Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 41–42). Запоріжжя: Запорізький національний університет.

Олійник, І.В. (2021) Підвищення культури наукової мови як важливий аспект формування дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії. *Освіта та педагогічна наука*, 1 (176), 63–71. doi: 10.12958/2227-2747-2021-1(176)-63-71

Олійник, І.В. (2020) Самоменеджмент як технологія професійного саморозвитку та формування дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: «Педагогіка і психологія»*, 2 (20), 231–242. doi: 10.32342/2522-4115-2020-2-20-27

Торкут, Н.М. (2017) Сутність соціокультурної компетенції доктора філософії та її роль у сучасній Україні. *Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 43–48). Запорізький національний університет.

Фрицюк, В., Герасимова, І. (2020) Професійна мобільність у підготовці майбутніх докторів філософії. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*, 3, 167–172. doi: 10.31499/2307-4906.3.2020.219121

Цокур, О.С., Рожелюк, І.Я. (2021) Обґрунтування сутності понять «дослідницька компетентність» та «науково-дослідницька компетентність» у контексті європейської рамки дослідницької кар'єри. *Інноваційна педагогіка*, 32 (1), 161–165. doi: 10.32843/2663-6085/2021/32-1.35

Чернякова, Ж. (2021) Формування дослідницької компетентності майбутніх докторів філософії у процесі докторської підготовки. Ж. Чернякова, А. А. Сбруєвої (Ред.), *Теорії та технології інноваційної професійної підготовки майбутніх учителів в контексті концепції «Нова Українська школа»: монографія* (с. 465–491). Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Bran, A., Lopes, N., Lafon, M. (2023). PhD graduates' appraisals of work demands: challenging, hindering, and not very threatening. *Studies in Higher Education*, 4 (172), 1–17. doi: 10.1080/03075079.2023.2244963

Valks, I., Satrio, D., Reitsma, A., Wolthers, K., Dierickx, K., Benschop, K., Pajkrt, D. (2023). Humanizing science: seven actions for PhD students to become next generation, future-proof scientists. *Open Research Europe*. Retrieved from <https://open-research-europe.ec.europa.eu/articles/2-119/v2>

Jia, J., Yeung, N. (2023). «My Cross-Border PhD Journey»: A Qualitative Study on the Educational and Life Challenges of Mainland Chinese PhD Students in Hong Kong. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20 (12), 6078. doi: 10.3390/ijerph20126078

References

Berzhanir, A. Formation of creative competence of future Doctors of Philosophy as a precondition for innovative activities. *Social Work and Social Education*, 2022, no. 1(8), pp. 215–222. doi: 10.31499/2618-0715.1(8).2022.262725 (In Ukrainian).

Bran, A., Lopes, N., Lafon, M. PhD graduates' appraisals of work demands: challenging, hindering, and not very threatening. *Studies in Higher Education*, 2023, vol. 4, no. 172, pp. 1–17. doi: 10.1080/03075079.2023.2244963.

Cherniakova, Zh. (2021). Zh. Cherniakova, A. Sbrueva (Ed.). *Formuvanniya doslidnytskoi kompetentnosti maybutnikh doktoriv filosofii u protsesi doktorskoi pidhotovky*. [Formation of future PhDs' research competence during their doctoral training process]. *Teorii ta tekhnologii innovatsiinoi profesiinoi pidhotovky maybutnikh uchyteliv v konteksti kontseptsii «Nova Ukrayinska shkola»* [Theories and technologies of innovative professional training of future teachers in the context of the “New Ukrainian School” concept]. Sumy, A. Makarenko SSU, pp. 465–491. (In Ukrainian).

Frytsiuk, V., Gerasimova, I. Professional mobility in future Philosophy Doctors' training. *Collection of Scientific Papers of Uman State Pedagogical University*, 2020, no. 3, pp. 167–172. doi: 10.31499/2307-4906.3.2020.219121 (In Ukrainian).

Ivanova, O. (2022). *Pidhotovka doktoriv filosofii yak skladova neperervnoi osvity: problemy ta perspektyvy* [Training of doctors of philosophy as a component of continuous education: problems and prospects]. *Novyi Kolehium* [New Collegium]. vol. 1-2, pp. 42–43. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NovKol_2022_1-2_11 (Accessed 09 September 2023) (In Ukrainian).

Jia, J., Yeung, N. «My Cross-Border PhD Journey»: A Qualitative Study on the Educational and Life Challenges of Mainland Chinese PhD Students in Hong Kong. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 2023, no. 20, e-6078. doi:10.3390/ijerph20126078

Koliada, N., Levchenko, N., Zabolotna, O. Training of doctors of philosophy in social work in Ukraine: first experience and development prospects. *Social Work and Social Education*, 2021, no. 2(7), pp. 308–321. doi: 10.31499/2618-0715.2 (7).2021.244872 (In Ukrainian).

Korotkova, Yu.M. Improvement of academic speech of applicants for the degree of Doctor of Philosophy. *Pravovyi chasopys Donbasu* [Legal Journal of Donbass], 2021, no. 4 (77), pp. 179–184. doi: 10.32366/2523-4269-2021-77-4-179-184 (In Ukrainian).

Miamlin, S.V. (2017). *Udoskonalennia systemy pidhotovky naukovykh kadrov* [Improvement of the system of training scientific staff]. *Materialy nauково-praktychnoi konferentsii "Pidhotovka doktoriv filosofiyi (PhD) v umovakh reformuvannya vyshchoyi osvity"* [Proc. Scien. and Pract. Conf. "Training of doctors of philosophy (PhD) in the conditions of higher education reform"]. Zaporizhzhia, pp. 41–42. (In Ukrainian).

Oliinyk, I.V. Self-management as technology of professional self-development and formation of research competence in future PhDs. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 2020, vol. 2 (20), pp. 231–242. doi: 10.32342/2522-4115-2020-2-20-27 (In Ukrainian).

Oliinyk, I.V. Improving the Culture of Scientific Speech as an Important Aspect of the Formation of Research Competence of Future Ph. Ds. *Education and Pedagogical Sciences*, 2021, no. 1 (176), pp. 63–71. doi: 10.12958/2227-2747-2021-1(176)-63-71 (In Ukrainian).

Torkut, N.M. (2017). *Sutnist sotsiokulturnoyi kompetentsiyi doktora filosofii ta ii rol u suchasni Ukraini* [The essence of the sociocultural competence of the doctor of philosophy and its role in current Ukraine]. *Materialy nauково-praktychnoi konferentsii "Pidhotovka doktoriv filosofiyi (PhD) v umovakh reformuvannya vyshchoyi osvity"* [Proc. Scien. and Pract. Conf. "Training of doctors of philosophy (PhD) in the conditions of higher education reform"]. Zaporizhzhia, pp. 43–48. (In Ukrainian).

Tsokur, O.S., Rozheliuk, I.Ya. Substantiation of the essence of terms "research competence" and "scientific-research competence" in the context of the European framework of a researcher's career. *Innovative Pedagogy*, 2021, vol. 32, no. 1, pp. 161–165. doi: 10.32843/2663-6085/2021/32-1.35 (in Ukrainian).

Valks, I., Satrio, D., Reitsma, A., Wolthers, K., Dierickx, K., Benschop, K., Pajkrt, D. (2023). Humanizing science: seven actions for PhD students to become next generation, future-proof scientists. *Open Research Europe*. Available at: <https://open-research-europe.ec.europa.eu/articles/2-119/v2> (Accessed 09 September 2023)

Volkova, N. P., Lebid, O.V. Formation of communicative competence of future doctors of philosophy in the conditions of postgraduate studies. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*, 2020, vol. 2 (20), pp. 168–180. doi: 10.32342/2522-4115-2020-2-20-19 (in Ukrainian).

GENERIC COMPETENCES OF THE PhD STUDENTS IN THE VIEW OF MODERN STUDIES

Derstuganova Natalia, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Education and Educational Institution Management, Classic Private University, Zaporizhzhia.

E-mail: 12345re@ukr.net

ORCID: 0000-0003-2455-5695

DOI: 10.32342/2522-4115-2023-2-26-5

Keywords: *generic competences, transversal competences, ability, doctor of philosophy, PhD.*

The article deals with the modern approaches of national and foreign researchers to the identification of important generic competences in the preparation of Doctor of Philosophy degree students.

In modern society, the role of science is constantly growing. Science becomes a peculiar identifier of the society development, a guarantor of its sustainable progress, and a driving force of rapid changes in all spheres of human activity. Due to science, the world is changing rapidly, and with it, the demands to the specialists are also altering. The problem of determining important competences that employees need to master has become one of the most urgent not only for educators, but also for employers, businessmen, and politicians.

It is well known that the competences that are part of the generic competences are interconnected, over time they may lose their significance or, on the contrary, become more relevant. The rapid development of modern society requires the identification of new important knowledge, skills and abilities necessary for a highly qualified specialist, and the constant analysis of the structure of generic competences, including the one in the context of their significance and relevance.

The problem of identification and development of important competences that future PhD students need to master during their studies in an educational and scientific program is one of the most urgent not only for educators, but also for society as a whole. The development of transversal competences gives the future scientist universality and opens up opportunities for the implementation of their projects both in the academic and non-academic spheres, and enables complete realization in public, political, economic and personal life.

The analysis of modern scientific literature proved that the issue of training doctors of philosophy in the context of developing the structure of the generic competences, has been given considerable attention in the modern scientific space by national and foreign scientists.

The scientific results under the review, regarding the central vector of our research, convinced us of the presence of different approaches to the determination of the studied competences. Scientists have presented clusters of such competences that differ in number and structure. It has been established that when determining the relevant competences in the context of the preparation of candidates for the degree of Doctor of Philosophy, researchers do not always use the names of competences for skills outlined in the List of general competences, based on the results of the Tuning project, which is recommended for use in the development of educational programs. As a result of it, there is a need for clarification of the semantic meaning of definitions and constructs chosen by scientists to outline the most significant competences in the training of students of the third educational and scientific level.

Summarizing the presented approaches of scientists, we note that researchers most often emphasize the need to develop independence, the capacity to generate new ideas, skills in the use of information and communication technologies, the ability to communicate both orally and in writing in the native language, initiative, the ability to work autonomously, and professional mobility.

It has been found out that the competences which draw the attention of modern researchers as the most important ones are not in a state of contradiction with each other and do not exclude each other, but they can be considered as complementing each other, or even depending on each other. For example, academic mobility cannot be considered separately from the availability of knowledge and understanding of the subject area, understanding of the profession, the ability to apply knowledge in practical situations, skills in using information and communication technologies, the ability to conduct research at an appropriate level, the ability to be adapted and act properly in a new situation, the ability to work in an international context, etc.

Одержано 22.08.2023.